

คุณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบกาย จิต สังคมบำบัด จังหวัดยโสธร

Quality of Life among Drug User after Matrix Model

Therapy at Yasothon Province

วสวัตต์ ธงชัย¹ และเกษราวัลณ์ นิลวารงกุล²

Wasawat Thongchai¹ and Kessarawan Nilvarangkul²

บทคัดย่อ

คุณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบกาย จิต สังคมบำบัดและความต้องการต่างๆ ในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตหลังการบำบัดยาเสพติด จะสามารถนำไปใช้วางแผนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมให้ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตและความต้องการในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบกาย จิต สังคมบำบัด

วิธีการศึกษา : เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตและความต้องการในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบกาย จิต สังคมบำบัด ในจังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดจำนวน 109 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์

ผลการศึกษา : จากการศึกษาพบว่า ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด แบบกาย จิต สังคมบำบัด อายุเฉลี่ย 35.8 ปี (S.D.=9.89) อายุในช่วง 30-39 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.7 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 48.6 ส่วนใหญ่จบการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 52.3 ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 48.6 ส่วนใหญ่ไม่มีกองทุนช่วยเหลือ ด้านแหล่งเงินทุนคิดเป็นร้อยละ 67.0 มีรายได้รวมน้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.2 มีรายจ่ายรวม 5,000 -10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 63.3 ไม่มีเงินออมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.4 มีหนี้สินรวม 100,001-150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.2 ส่วนใหญ่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 56.0 และไม่มีพื้นที่ทำกินของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 59.6 สำหรับคุณภาพชีวิตของผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.70, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเดียวกัน คือระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.32, S.D. = 0.58; $\bar{X}$ = 2.75, S.D. = 0.72; $\bar{X}$ = 3.39, S.D. = 0.84; $\bar{X}$ = 3.46, S.D. = 0.80) ส่วนความต้องการเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ต้องการให้สังคมยอมรับ ชุมชนไม่รังเกียจ มีครอบครัวที่เข้าใจและให้อภัยในความผิดพลาดที่ใช้สารเสพติด

สรุป : ผลจากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับพยาบาลวิชาชีพด้านการพยาบาลชุมชน และพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบกาย จิต สังคมบำบัด ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ ด้านสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด

¹นักศึกษาปริญญาโท คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²อาจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ABSTRACT

The quality of life of drug users who received Matrix Model Therapy and the need for enhancing their life quality that could be planing and promote the quality of life for drug users who received Matrix Model Therapy.

Objective : To assess the quality of life of drug users who received Matrix Model Therapy and the need for enhancing their life.

Medthod : This descriptive study aimed to investigate quality of life of drug users who received Matrix Model Therapy in Yasothon Province. Simple random sampling was used to recruit 109 drug users who received the therapy. Data was collected from January to July 2015 using a questionnaire.

Results : revealed that participants' average age was 35.8 years (S.D.=9.89). Forty participants (36.7%) were 30 – 39 years old, fifty three (48.6%) were single, fifty seven (52.3%) had only finished primary school and fifty three (48.6%) were farmers. Seventy three (67%) participants had no supportive budget, sixty seven (53.2%) had income lower than 5,000 baht per month. Sixty nine of them (63.3%) had average income at 5,000 – 10,000 baht per month, ninety two (84.4%) had no savings and forty five (41.2 %) had deposits from 100,001 to 150,000 baht, Sixty one (56%) had no accommodation and sixty five (59.6%) had no jobs. Total quality of life score for drug users who received Matrix Model Therapy was in the average range ($\bar{x}$ = 2.70, S.D. = 0.46). Quality of life scores across the 4 scale dimensions, physical, mental health, social relationships, and environmental dimension were all in the average range ($\bar{X}$ = 2.32, S.D. = 0.58; $\bar{X}$ = 2.75, S.D. = 0.72; $\bar{X}$ = 3.39, S.D. = 0.84; $\bar{X}$ = 3.46, S.D. = 0.80).

In conclusion : The results of this study for basic information for Community nurses and community nurse practitioners could use the results of this study for promote quality of life for drug users who received Matrix Model Therapy and enhancing their life quality across the 4 scale dimensions, physical, mental health, social relationships, and environmental dimension

Key words : quality of life, drug users.

บทนำ

ยาเสพติดเป็นปัญหาที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น และแพร่ระบาดขยายวงกว้างไปทั่วโลก จากรายงานการแพร่ระบาดของยาเสพติดโลก พบว่าในหลายภูมิภาคมีอัตราการผลิตและการแพร่ระบาดของยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น เช่น การผลิตฝิ่นในประเทศอัฟกานิสถาน และสามเหลี่ยมทองคำ การขยายตัวของการผลิตเมทแอมเฟตามีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งการใช้เมทแอมเฟตามีนที่มีการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้นในอเมริกาเหนือ ทั้งนี้ยังพบว่า ประชากร

ประมาณ 27 ล้านคน หรือร้อยละ 0.6 ของประชากรผู้ใหญ่ทั่วโลกเสพยาเสพติด1

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะพบว่าปัญหายาเสพติดได้ส่งผลกระทบต่อวงกว้างต่อสังคมในทุกมิติโดยเฉพาะส่งผลกระทบต่อผู้เสพยาเสพติดเอง สำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ได้มีแนวคิดว่าการควบคุมปัญหายาเสพติดให้เกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันในระดับสากล โดยเน้นให้ความสำคัญกับการป้องกัน การบำบัดยาเสพติด การฟื้นฟู

สมรรถภาพและการบูรณาการทางสังคม สำหรับการบำบัดยาเสพติดในปัจจุบันนี้ ได้มีการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติด โดยแบ่งออกเป็น 3 ระบบ ได้แก่ ระบบสมัครใจบำบัด ที่เปิดโอกาสให้ผู้เสพยาเสพติดที่สมัครใจสามารถเข้ารับการบำบัดยาเสพติดในสถานพยาบาลทั้งของภาครัฐและเอกชน ระบบบังคับบำบัดซึ่งเป็นระบบที่ผู้เสพยาเสพติดที่ตรวจพบสารเสพติดในร่างกายต้องถูกบังคับบำบัดตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ในสถานพยาบาลของรัฐและเอกชนเป็นระยะเวลา 6 เดือน และระบบต้องโทษเป็นระบบซึ่งให้ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดที่ได้กระทำผิดและถูกคุมขังได้รับการบำบัดยาเสพติดในสถานพยาบาลที่กำหนดตามกฎหมาย ได้แก่ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย หรือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง กระทรวงยุติธรรม 2 ของผู้รับการบำบัดทั้งหมด โดยพบผู้เข้ารับการบำบัด 2555-2556 มีผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบ กาย จิต สังคม บำบัด จำนวน 102 คน และ 150 คนตามลำดับ

รูปแบบการบำบัดรักษายาเสพติดในระบบสมัครใจอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจในการบำบัดยาเสพติด คือ การบำบัดยาเสพติดแบบ กาย จิต สังคมบำบัด ซึ่งเป็นรูปแบบการบำบัดยาเสพติดที่ผ่านการศึกษาวิจัยโดย Matrix Institute ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษามีพบว่า เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพในการบำบัดผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดหลายประเภทได้แก่ ยาบ้า โคเคน เป็นต้น การบำบัดแบบ กาย จิต สังคมบำบัด เป็นการบำบัดยาเสพติดแบบผู้ป่วยนอกในระบบสมัครใจบำบัดที่ใช้ระยะเวลาในการบำบัดจำนวน 16 สัปดาห์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เสพยาเสพติดเกิดการเรียนรู้ถึงสาเหตุของการติดยาเสพติด เกิดทักษะในการเลิกเสพยาเสพติด และสามารถป้องกันการกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำได้ รวมทั้งเกิดการปรับเปลี่ยนแบบแผนการดำเนินชีวิตใหม่ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยสนับสนุนให้ผู้รับการบำบัดยาเสพติด สามารถเลิกยาเสพติดได้อย่างถาวร 3 ในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2553 แนวโน้มผู้เข้าบำบัดรักษามีแนวโน้มที่สูงขึ้นโดยตลอด จาก 50,109 คน ในปี พ.ศ. 2549 เป็น

115,445 คน ในปี พ.ศ. 2552 หรือเพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่าและ ในปี พ.ศ. 2553 มีผู้เข้ารับบำบัดยาเสพติด จำนวน 191,447 คน โดยเป็นการบำบัดยาเสพติดรูปแบบกาย จิต สังคมบำบัด จำแนกตามรายปี พบผู้เข้ารับการบำบัด จำนวน 30,110 คน ในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 35,410 คน ในปี พ.ศ. 2552 และจำนวน 45,232 คน ในปี พ.ศ. 2553 ในส่วนข้อมูลการบำบัดยาเสพติดจังหวัดยโสธร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2555 พบว่ามีผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดแบบ กาย จิต สังคมบำบัด คิดเป็นร้อยละ 58.47, 61.08, 56.32 และ 60.35 ตามลำดับ การบำบัดยาเสพติดรูปแบบ กาย จิต สังคมบำบัด เป็นการบำบัดยาเสพติดที่ทำให้ผู้ผ่านการบำบัดเกิดทักษะในการเลิกเสพยาเสพติดและสามารถป้องกันการกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำได้ อีกทั้งช่วยสนับสนุนให้ผู้รับการบำบัดยาเสพติดสามารถเลิกยาเสพติดได้อย่างถาวร 3 แต่ที่ผ่านมาจากข้อมูลการบำบัดยาเสพติดแบบ กาย จิต สังคมบำบัด (Matrix Model) ในจังหวัดยโสธร พบผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ ในปี พ.ศ. 2555-2556 จำนวน 24 คน และ 37 คน คิดเป็นร้อยละ 23.53 และ 24.67 ตามลำดับ 5 ซึ่งพบปัญหาการเสพยาซ้ำเพิ่มมากขึ้นและยังพบว่าส่วนใหญ่ของผู้ที่เข้ารับการบำบัดเป็นคนวัยทำงาน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการศึกษาคูณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบ กาย จิต สังคมบำบัด ยังมีจำกัด ส่วนมากจะเป็นการศึกษาคูณภาพชีวิตในเกษตรกร ในแรงงานและประชาชนกลุ่มอื่น เช่น แรงงานนอกระบบ ในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 6 ชวนาในตำบลพะยอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น 7 ส่วนการศึกษาคูณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบ กาย จิต สังคม บำบัด ยังมีอยู่อย่างจำกัด

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะพยาบาลชุมชนและเป็นผู้ดูแลการสาธารณสุขที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลสุขภาพของประชาชน จึงสนใจที่จะศึกษาคูณภาพชีวิตหลังการบำบัดยาเสพติดและความต้องการในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบ กาย จิต สังคมบำบัด โดยคาดหวังว่าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะสามารถนำไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตและความต้องการในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบกาย จิต สังคมบำบัด ในจังหวัดยโสธร

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบกาย จิต สังคมบำบัด ในจังหวัดยโสธร จำนวน 109 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด

กลุ่มผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด แบบกาย จิต สังคมบำบัด ที่ได้ศึกษามีจำนวน 109 คน เป็นเพศชาย 105 คน (ร้อยละ 96.3) และเพศหญิง 4 คน (ร้อยละ 3.7) มีอายุในช่วง 30-39 ปี มากที่สุด จำนวน 40 คน (ร้อยละ 36.7) รองลงมาอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 29.4) อายุเฉลี่ย 35.8 ปี (S.D.=9.89) มีสถานภาพโสดมากที่สุด จำนวน 53 คน (ร้อยละ 48.6) รองลงมาเป็นสถานภาพสมรส จำนวน 26 คน (ร้อยละ 23.9) การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 57 คน (ร้อยละ 52.3) รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 31 คน (ร้อยละ 28.4) อาชีพเกษตรกรมากที่สุด จำนวน 53 คน (ร้อยละ 48.6) ไม่มีกองทุนสวัสดิการ มากที่สุด จำนวน 73 คน (ร้อยละ 67.0) รายได้รวมน้อยกว่า 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 67 คน (ร้อยละ 53.2) รองลงมารายได้รวม 5,000-10,000 บาท จำนวน 29 คน (ร้อยละ 30.3) รายจ่ายรวม 5,000-10,000 บาท มากที่สุด จำนวน 69 คน (ร้อยละ 63.3) ไม่มีเงินออมมากที่สุด จำนวน 92 คน (ร้อยละ 84.4) มีหนี้สินรวม 10,001-15,000 บาท มากที่สุด จำนวน 45 คน (ร้อยละ 41.2) ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองมากที่สุดจำนวน 61 คน (ร้อยละ 56.0) และไม่มีพื้นที่ทำกินของตนเองมากที่สุดจำนวน 65 คน (ร้อยละ 59.6)

ข้อมูลคุณภาพชีวิตของผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด

คุณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบกาย จิต สังคมบำบัด แบ่งเป็น 4 ด้าน คือด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตโดยรวม มีผลการศึกษาดังนี้

จากการศึกษา พบว่า ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบกาย จิต สังคม บำบัด มีคุณภาพชีวิตโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตแยกเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.58$, S.D. = 0.58) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 0.72) คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.84) และคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.80)

คุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.58$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การเจ็บปวดตามร่างกาย ($\bar{X} = 2.16$, S.D. = 0.91) ความพอใจที่สามารถทำอะไรได้ในแต่ละวัน ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.73) ความจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาล ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.71) ความพอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคย ($\bar{X} = 2.76$, S.D. = 0.71) และยังพบว่า ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตด้านร่างกายอยู่ในระดับไม่ดี ได้แก่ การมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆในแต่ละวัน ($\bar{X} = 2.17$, S.D. = 0.80) และความสามารถในการไปไหนมาไหนด้วยตนเอง ($\bar{X} = 2.28$, S.D. = 0.80)

คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิต ($\bar{X} = 3.11$, S.D. = 0.65) การมีสมาธิในการทำงาน ($\bar{X} = 2.58$, S.D. = 0.79) ความรู้สึกพอใจในตนเอง ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 0.76) ความรู้สึกว่าชีวิตมีความหมาย ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.70) และพบว่า ผู้ผ่านการบำบัด

ยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ อยู่ในระดับไม่ดี ได้แก่ ความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า วิตกกังวลยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเอง ($\bar{X}$ = 3.00, S.D. = 0.75) กังวล ไม่ดี ($\bar{X}$ = 1.18, S.D. = 0.78)

คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.39, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับดี ได้แก่ ความพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = 0.70) ความพอใจกับการช่วยเหลือที่ได้รับจากเพื่อน ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = 1.04) และยังพบว่า ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความพอใจในชีวิตทางเพศ ($\bar{X}$ = 2.52, S.D. = 0.74)

ผลการศึกษา ความต้องการในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดแบบกาย จิต สังคม บำบัด (Matrix Model) มีความต้องการเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สรุปได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความต้องการเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด

ความต้องการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ให้สังคมยอมรับ ชุมชนไม่รังเกียจ	41	37.6
มีรายได้เพิ่ม มีการฝึกอาชีพ	22	20.2
ให้มีการบำบัดแบบไม่ต้องมาโรงพยาบาล	12	11.0
มีโอกาสดูแลต่อ	8	7.3
มีครอบครัวที่เข้าใจ ให้อภัย	6	5.5
มีคนที่เข้าใจและปรึกษาได้	6	5.5
ให้มีที่พ่อนคลาย มีที่ออกกำลังกาย	5	4.6
ให้นายจ้างไม่เลิกจ้าง ให้โอกาสทำงานต่อ	4	3.7
ให้ทางราชการช่วยเหลือเรื่องหนี้สิน	3	2.8
ให้ครอบครัวให้อภัย	2	1.8

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ. สถานการณ์ยาเสพติดโลก. [เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2557]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.mcot.net/site/content?id=53abe866be0470140a8b456a#.VjXzZSsxflV>.
2. กระทรวงสาธารณสุข.คู่มือการดำเนินการบำบัดฟื้นฟูและติดตามดูแลหลังการรักษา สำหรับผู้เสพยาเสพติด ปี 2546. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ; 2546.
3. จริญญา ปัญจวัฒน์. คู่มือกลุ่มครอบครัวศึกษาเสพติด : การบำบัดแบบผู้ป่วยนอกรูปแบบ กาย จิต สังคมบำบัด. กรุงเทพฯ : [ม.ป.ท.] ; 2544.
4. ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สถานการณ์ปัญหายาเสพติดปี 2557. [เข้าถึงเมื่อ 19 มกราคม 2558]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.nccd.go.th/index.php?mod=contentList&cate=369>.
5. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร. ข้อมูลบำบัดยาเสพติดประจำปี. ยโสธร : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ; 2556.
6. ธวัชชัย กันทะวันนา. คุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ ตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. [รายงานการศึกษาอิสระปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ; 2550.
7. จันทรัตน์ ฤทธาคม. คุณภาพชีวิตของชาวนาในเขตตำบลโนนพะยอม อำเภอนนทบุรี จังหวัดขอนแก่น. [รายงานการศึกษาอิสระปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น ; 2553.